

Mavri Mira Cemiyeti

Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'ndan yenilmiş olması azınlıkları iyice şımartmıştı. Çünkü; Mondros Mütârekesi'nden sonra Osmanlı Devleti'nin otoritesi hemen hemen yok olmuştu. Bundan istifade ile her yerde karışıklıklar çıkmaya başlamıştı. Başta Rumları olmak üzere; bütün ayrılıkçı gruplar harekete geçmiş, bağımsızlıklarının peşine düşmüşlerdi. Batılı müttefiklere sırtını dayayan Rumlar, İstanbul Rum Patrikhanesi öncülüğünde 1919'da harekete geçerek teşkilatlanmaya başladılar. Amaçları Mondros Mütârekesi'nin yedinci maddesini çok çabuk bir şekilde işler hale getirmek, dolayısıyla yabancı müdahalesini kolaylaştırmaktı. Sonunda ise bağımsızlıklarını elde etmekte. Ortodoks Patrikliğinin merkezi olan İstanbul, Yunan-Rum milliyetçiliğinin merkezi olarak önemli bir yere sahiptir. Ayrılıkçı hareketlerin organize edildiği yer durumundadır. Müttefik kuvvetlerin İstanbul'da bulunmasından da istifade ederek birçok gazete çıkarmakta ve bazı örgütleri kışkırtmaktadırlar. Bunlardan biri olan Mavri Mira kendisinden en çok söz ettirecek teşkilatlardan biri olacaktır. Yunan Konsolosluğu ve Rum Patrikliğinin himayesinde olan bu teşkilat kendini "*göçmenlere yardım resmi kurumu*" olarak tanıtmaktadır. Ancak üyelerinden bazıları kendilerini göstermelik bile olsa barışçı faaliyetlere veremiyorlardı. Bunun yerine Rum gençlerine silah kullanmasını öğretiyor, çeteler kurarak Türk köylerine saldırıyorlardı. "Mavri Mira", eldeki güvenilir kaynaklara göre İstanbul Rum Patrikhanesi'nde bir kurul şeklinde oluşturulmuştur. Bu kurulun başkanı Patrik Vekili Drotheos, üyeleri ise şunlardır: Atenegoras, Enoz Metropolit, Yunan Kaymakamı (Yarbay) Giritli Katehakis, Katelopolos, Dipasimas, Ayinpa, Polimitis ve Siyari adlı şahıslardır. Mavri Mira Cemiyeti, Patrikhane aracılığıyla Yunanistan'dan her konuda destek elde ediyordu. Mustafa Kemal Paşa'nın 22 Ağustos 1919 tarihli tamiminden anlaşıldığına göre bu cemiyet doğrudan Venizelos'tan talimat almaktadır. Rum ve Yunan Hükümeti'nin destekleri sayesinde büyük mal varlığına sahip olmuştur. Sözde hayır cemiyeti görünümündeki örgüt çeteler kuruyor, çeşitli bölgelerde yaşayan Rumlara silah dağıtıyor ve eğitimini yaptırıyorlardı. Yunan Salib-i Ahmeri (Kızıl Haçı) başta olmak üzere, Resmî Muhacirin Komisyonu (Resmî Göçmenler Komisyonu) Mavri Mira'nın işini kolaylaştırmakla görevli idi. Bu komisyon görünüşte göçmenleri korumak, gözetmek gibi sözde insani amaçlar adı altında çeteler kurmak ve ayaklanmalar düzenlemekle görevliydi. Sağlık araç ve gereçleri adı altında; silah ve cephaneyi Osmanlı ülkesine sokmak için uğraşmaktadır. Rum azınlık okullarının izci teşkilatları da bu teşkilatın kontrolündeydi. Mavri Mira'nın idaresindeki izci teşkilatları, yirmi yaşından büyük gençleri bir araya getirerek teşkilatlanmalarını sağlıyordu. Yunanistan'dan talimat alan bu teşkilat, faaliyette bulunduğu bölgelerde Rumların silahlandırılmasını temin etmişti. Etnik-i Eteryâ Cemiyeti'nin devamı niteliğinde çalışan bu örgüt, onun bıraktığı yerden faaliyetlere başladı. Mavri Mira özellikle İstanbul Rum Patrikhanesi'nin önderliğinde fesat merkezi haline gelmişti. Bu terör teşkilatının bir görevi de çete grupları kurmak, onları yönlendirmek, propaganda yapmak ve mitingler düzenlemektir. Bir müddet sonra Mavri Mira hazırladığı Rum çeteleriyle Türk köy ve kasabalarında büyük dehşet ve katliam uygulamıştır. Bu örgütten talimatlı çetelerin en çok faaliyette buldukları yerler; Ege, Marmara kıyıları ve Kırklareli bölgesi idi. Üsküdar'a bağlı Büyük ve Küçük Bakkal köyleri ve Şile yakınlarında bulunan Rum çeteleri korkunç bir hal almışlardı. Mavri Mira'nın örgütlediği bu çeteler Bostancı, Kartal ve Pendik dolaylarında birçok Türk'ü öldürmüşlerdi. Bu çetelerin öldürüp parçaladıkları insanları, değerli tarihçi Selahattin Tansel de bizzat gördüğünü kitabında yazmaktadır. Gebze'nin Mudarlı Köyü'nden olan yazar, Süleymaniye Dersiamları'ndan babası Zeynelabidin Efendi'nin köyde bulunduğu bir sırada Rum çetelerinin saldırısına ve hakaretine maruz kaldığını, annesinin de dövüldüğünü bizzat gördüğünü yazmaktadır. Bu çeteleri örgütleyen ise Mavri Mira Cemiyeti'nin elebaşlarından Yunanlı kurmay subay olduğu rivayet edilen Rum bakkal Todori'dir. Todori Yunanistan'dan gönderilen silah ve cephaneyi ilgili eşkiya gruplarına gönderiyordu. Daha sonra bu çete başı Demir Hulusi Bey grubu ile Sadık

Baba ve Osman Kaptan Çeteleri tarafından ortadan kaldırılmıştır. Mavri Mira'nın desteklediği eşkiya gruplarının cinayetleri sadece Marmara kıyılarında değil; Ege Bölgesi'nde de yaygınlaşmıştı. Osmanlı ülkesinde Rumları kıskırtan ve birçok cinayet işlemelerine sebep olan kişi şüphesiz Patrik vekilliğine seçilen Dorotheos Mamelis'tir. Bu zat çetecileri örgütlemenin dışında Mavri Mira'nın başkanı sıfatıyla siyasi faaliyette de bulunmaktadır. Ermeni Patriği Zaven Efendi ile birlikte 17 Ekim 1919'da "*bütün Türkiye'nin işgal*" edilmesini isteye bilmiştir. Aynı şahıs 14 Şubat 1920'de Lloy George'a İstanbul için "*Yunan mandası*" teklif etmiş, Ocak 1921'de de "*İstanbul Hıristiyan*"dır iddiasında bulunmuştur. Bu papaz 19 Mart 1921'de Londra'da ölmüştür. İstanbul Patrikhanesi, ayrılıkçı ve terör örgütü durumunda olan Rum teşkilatlarıyla iç içe bulunuyordu. Yunan Kızılhaç hastaneleri ve Rum okulları teşkilat merkezi ve silah-cephane deposu haline getirilmişti. Teşkilatın arkasında her ne kadar Yunanlılar var gibi gözüküyorsa da, gerçekte Yunanlıların arkasında oldukları gibi bunların arkasında da İngilizler bulunuyordu. İngiliz istihbaratı ile doğrudan bağlantısı olan Papaz Frew teşkilatı perde arkasından yönetiyordu. Papaz Frew aracılığıyla Anadolu'nun muhtelif şehirlerinde gizli bir ağ kurulmuş ve Rum azınlığın örgütlenmesine yardımcı olunmuştur. Papaz Frew azınlıkları örgütlemeye çalıştığı gibi, Anadolu'daki millî harekete sempati duyan İstanbul Hükümeti'ndeki siyasilerin görevden uzaklaştırılmasını da sağlıyordu. Mustafa Kemal Paşa'nın bu cemiyetin faaliyetlerini yakından takip ettiği anlaşılmaktadır. Rumlar diğer azınlıklarla da temas halinde idiler. Bunlardan biri Ermeni Patriği Zevan Efendi'dir. Ermeniler, Zevan Efendi önderliğinde Rumları örnek alarak tıpkı onlar gibi hızla hazırlıklarını sürdürüyorlardı. Mavri Mira Teşkilatı, patrikhane bünyesinde; Patrik vekili Doroteos başkanlığında; kurulmuştu. Teşkilatın diğer üyeleri ise Yunan siyasi temsilcisi Katelopoulos, askeri temsilci Giritli Yarbay Katehakis, Athenogoras, Enoz Metropolit, Diposimos, Ayinpa, Polimitis ve Siyari idi.

Yusuf SARINAY

KAYNAKÇA

Askerî Tarih Belgeleri Dergisi, Yıl 27, S 77, Eylül 1973, Belge No:1694.

ATATÜRK, Mustafa Kemal, **Nutuk (1919-1927) (Belgeler)**, Yay. Haz. İsmet Gönülal, Cilt 3, Ankara 1984.

DUMONT, Paul, **Mustafa Kemal**, Çev. Zeki Çelikkol, Ankara 1993.

GÜLER, Ali, **Sorun Olan Yunanlılar ve Rumlar**, Ankara 2003.

GÜLER, Ali, **Yakın Tarihimizde Pontus Meselesi ve Rum-Yunan Terör Örgütleri**, Ankara 1995.

KOCATÜRK, Utkan, **Atatürk ve Türk Devrimi Kronolojisi (1918-1938)**, Ankara 1973.

"Millî Mücadele", **Türkiye Ansiklopedisi (1923-1973)**, 3. Cilt, Kaynak Kitaplar, İstanbul 1974.

PEHLİVANLI, Hamit, **Kurtuluş Savaşı İstihbaratında Askerî Polis Teşkilatı**, Ankara 1992.

SELEK, Sabahattin, **Anadolu İhtilâli**, Cilt I, Kastaş Yay., İstanbul 2000.

TANSEL, Selahattin, **Mondros'tan Mudanya'ya Kadar**, Cilt 1, Ankara 1977.

YILDIRIM, Azmi, "Rum Çetelerinin Türklere Karşı Faaliyetleri (1912-1922)", **Türkler**, 15. Cilt, Yeni Türkiye Yay.

29/03/2025 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/mavri-mira-cemiyeti/?pdf=3502> adresinden erişilmiştir